

MAGDALENA GADAMSKA-KYRCZ

Małopolska Uczelnia Państwowa imienia rotmistrza Witolda Pileckiego
w Oświęcimiu

 <https://orcid.org/0000-0001-7869-2359>

Oddziaływanie pochwał wyrażanych przez rodziców na relacje pomiędzy rodzeństwem

Rodzice nierzadko szukają różnych sposobów na to, jak mądrze wychować swoje dziecko. Świadczą o tym choćby przykładowe tytuły książek, takie jak: *Jak dobrze wychować dziecko?*¹ (określana bestsellerem) czy *Nietoksyczne rodzicielstwo. Jak mądrze wychowywać dzieci?*². Oferty warsztatów dotyczących tego, w jaki sposób powinni postępować matka i ojciec, wydają się coraz bogatsze oraz w większym stopniu dostępne, aniżeli kilkadziesiąt lat temu. Tak szeroki wachlarz propozycji co do sposobu wychowania dziecka zdaje się mieć swoje plusy i minusy. Z jednej strony rodzic może zdobyć wiele informacji i spośród nich wybrać te, które są jego zdaniem najtrafniejsze. Z drugiej zaś umiejętność odpowiedniej selekcji dostępnych treści nie wydaje się łatwym zadaniem, tym bardziej w czasach, w których praktycznie każdy może w łatwy i szybki sposób udostępnić swoje poglądy dotyczące danego tematu albo pewnego rodzaju informacje, które niestety nie zawsze muszą okazać się słuszne lub prawdziwe. Wiadomo przecież, że w sieci można spotkać się choćby z fake

---

1 J. Mastalski, *Jak dobrze wychować dziecko?*, Kraków 2012.

2 R. W. Firestone, *Nietoksyczne rodzicielstwo. Jak mądrze wychowywać dzieci*, tłum. I. Szyszkowska-Andruszko, Warszawa 2007.

newsami³, które zawierają informacje niezgodne z prawdą i mogą dotyczyć również kwestii związanych z wychowaniem.

Jednym ze sposobów na to, aby podnosić poczucie własnej wartości u dzieci i motywować je do pracy, wydają się pochwały. Czy zawsze jednak służą one odpowiedniemu wychowaniu? Należy zastanowić się nad tym, czy każda pochwała jest czymś pożądanym w rodzicielstwie. W niniejszej pracy oprócz zdefiniowania, czym jest „pochwała” odniosę się do tego, że nie zawsze ma ona wymiar pozytywny, a niewłaściwe chwalenie może nieść za sobą negatywne skutki. W głównej mierze skupię się jednak na oddziaływaniu pochwał wyrażanych przez rodziców na relacje między rodzeństwem. Omówię tu zatem, jakie znaczenie w życiu człowieka ma rodzeństwo oraz czy chwalenie przez rodziców może wpływać na relacje między braćmi i siostrami, a także to, w jaki sposób należy wyrażać pochwały, aby służyły one dzieciom w ich prawidłowym rozwoju.

Pochwała – ujęcie definicyjne

Na początku warto przybliżyć, czym jest pochwała. Otóż w *Uniwersalnym słowniku języka polskiego PWN* pochwała została zdefiniowana jako „wyrażenie uznania, pochwalenie kogoś”⁴. Wedle *Słownika języka polskiego PWN* pochwała to „uznawać za słuszne, dobre, właściwe”⁵. W *Wielkim słowniku języka polskiego* sprecyzowano zaś, że chodzi o pewnego rodzaju komunikat werbalny, gdyż można znaleźć tam informację, że pochwała to „wypowiedź, w której mówiący wyraża się dobrze o kimś lub o czymś”⁶. Widać zatem, że pochwała dotyczy słów, jakie wypowiada się względem kogoś lub czegoś. Słowa są zaś niezmiernie ważne w życiu człowieka, bowiem jak zauważył ks. Wiesław Przychyna w rozmowie z s. M. Aleksandrą Leki stanowi formę uzewnętrzniania siebie, ekspresji swego wnętrza; najbardziej precyzyjnie oraz

---

3 M. Woźniak-Zapór, *Fake news – niebezpieczeństwo w mediach*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” (2017) nr 4, s. 99–108.

4 *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, red. S. Dubisz, Warszawa 2006, s. 205.

5 Hasło: *Pochwała*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/pochwala-%E6.html> (21.02.2023 r.).

6 Hasło: *Pochwała*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, dz. cyt.

najwierniej odzwierciedla rzeczywistość; ma moc, by tworzyć to, co oznacza; jest najbardziej istotnym narzędziem komunikacji⁷.

Wspomniany autor podkreślił, że jedynie słowo „jest w stanie najpełniej wyrazić nasze myśli, pragnienia i emocje. Tego nie zrobią gesty, mimika twarzy ani postawa ciała. Przekaz niewerbalny może jedynie wypowiedane przez nas słowa wspierać, uzupełniać, uwyrażniać, ale nigdy ich nie zastąpi”⁸. Pochwała jest zatem komunikatem werbalnym, a więc konkretne słowo czy słowa są niezwykle istotne.

Celina Woryna zauważyła, że chwalenie jest „jedną z najważniejszych umiejętności w budowaniu dobrej atmosfery w małżeństwie, rodzinie, przyjaźni czy pracy”⁹. W jej przekonaniu łatwiej jest mówić pochlebnie o mniej znanych sobie osobach, aniżeli o najbliższych. Jest tak być może dlatego, że człowiek przyzwyczaja się do czerpanego od nich dobra, podobnie jak można przywyknąć do pięknego krajobrazu, gdy widzi się go każdego dnia. Pochwała jednak jest czymś, co uskrzydla bez względu na wiek oraz powtarzalność. Dzięki niej ludzie czują się docenieni, ważni, a także kochani¹⁰. Wydaje się zatem, że pochwała dotyczy czegoś pozytywnego. Czy oznacza to, że rodzice powinni budować wychowanie dziecka właśnie na niej i czy w pochwałach można zauważyć coś niewłaściwego? Warto zastanowić się nad tym, czy pochwały wyrażane przez rodziców zawsze są czymś odpowiednim.

Pochwały – czy zawsze mają pozytywny wymiar?

Jak zwróciła uwagę Justyna Bober-Dobosz, w ostatnim czasie można dostrzec pewne modyfikacje, które zachodzą w wychowaniu młodych osób. Chodzi o brak proporcjonalności między wymaganiami i swobodą, obowiązkami

---

7 A. Leki, *Słowo – najważniejsze narzędzie ludzkiej komunikacji. O wielkiej sile ludzkich słów, o kulturze wypowiedzi oraz o tym, czy język medyczny powinien budzić w nas lęk* opowiada ks. prof. dr hab. Wiesław Przyczyna, <https://www.apchor.pl/2018/05/07/Slowo-najwazniejsze-narzedzie-ludzkiej-komunikacji> (27.12.2022).

8 A. Leki, *Słowo...*, dz. cyt.

9 C. Woryna, *Dlaczego pochwała jest taka ważna? Dlaczego jej tak potrzebujemy?*, <https://deon.pl/inteligentne-zycie/dlaczego-pochwala-jest-taka-wazna-dlaczego-jej-tak-potrzebujemy,1580441> (23.02.2023).

10 C. Woryna, *Dlaczego...*, dz. cyt.

i prawami, a także spontanicznością i racjonalnością. Ważną kwestią stało się samopoczucie podopiecznych, a dokładniej ich zdolność do odpowiedniego przyjmowania sukcesów i niepowodzeń. Przed rodzicami stało zatem nowe wyzwanie: jak oraz w jakim stopniu wkraczać w rozwój dziecka czy nastolatka, jak ustalać normy i granice. Aby przygotować młode osoby do życia w permanentnym pośpiechu, do działania pod presją czasu oraz nacisku ze strony innych, by być najlepszym i osiągać coraz więcej, trzeba posiadać silny charakter i być stanowczym. Wielu rodziców, którzy chcą pomóc młodemu człowiekowi osiągnąć taki stan, próbuje budować u swego dziecka wysokie poczucie własnej wartości za pomocą licznych pochwał. Mają oni złudną nadzieję, że pełni to funkcję terapeutyczną oraz jest pomocne w formowaniu osobowości. Na początku rezultat faktycznie jest zadowalający. Niepewność dziecka znika, ma ono wiele sukcesów (o czym świadczą liczne pochwały), jest pewne siebie i dumne. Zachowanie takie skutkuje jednak zatrzymaniem naturalnego rozwoju u dziecka. Młody człowiek jest błędnie przekonany o swej niezawodności, idealności, a zadaniem innych jest to, by ciągle go nagradzać i chwalić. Warto mieć świadomość, że od pochwał można się uzależnić¹¹.

Z drugiej strony w literaturze przedmiotu, odnosząc się do metody nagradzania polegającej na udzielaniu pochwał czy przyznawaniu nagród oraz promowaniu zachowań pożądanых, wskazuje się, że niestety część rodziców sądzi, że należy korzystać z niej powściągliwie, gdyż można w ten sposób „rozpuścić” dziecko¹². Przemysław Ziółkowski napisał, że takowy „pogląd wyrażany przez nauczycieli ma najczęściej źródło w ich wiedzy potocznej o wychowaniu. Oczywiście metoda nagradzania powinna być, jak każda z metod, stosowana w połączeniu z innymi, adekwatnie do sytuacji wychowawczej. Wówczas lęk o jej nadużywanie jest bezzasadny”¹³. Wspomniany autor wymienił zalety tej metody i podkreślił, że każda z nich jest wystarczającym powodem, by ją stosować. Owe walory to zwiększenie prawdopodobieństwa pojawienia się oczekiwanego zachowania u dzieci oraz młodzieży, pozytywna motywacja do zachowań, które są pożądane pod względem

---

11 J. Bober-Dobosz, *Uzależnienie od pochwał wśród dzieci i młodzieży*, w: *Uzależnienia wśród dzieci i młodzieży. Wybrane problemy*, red. W. Walc, Rzeszów 2016, s. 80.

12 P. Ziółkowski, *Pedagogizacja rodziców. Potrzeby i uwarunkowania*, Bydgoszcz 2016, s. 106.

13 P. Ziółkowski, *Pedagogizacja...*, dz. cyt., s. 106.

społecznym i moralnym, oddziaływanie na aktywność oraz kreatywność, a także umacnianie poczucia własnej wartości oraz godności (ma to duże znaczenie u wychowanków, którzy przejawiają zaburzenia zachowania czy niedostosowanie społeczne)¹⁴.

Pochwały i zachęty dają dziecku poczucie bezpieczeństwa, dodają mu wiary w jego możliwości, pomagają kształtować samoocenę i w lepszy sposób radzić sobie z trudnościami. Dzięki nim zwiększa się jego wiara w swoje możliwości¹⁵.

We współczesnej Wielkiej Brytanii pochwała jest uznawana za istotną w kształtowaniu zachowań dzieci, jednakże literatura z kultur niezachodnich sugeruje, że nie wszystkie społeczności postrzegają pochwałę jako pozytywną¹⁶. Wydaje się zatem, że podejście do pochwał może zależeć również od kultury, w jakiej wychowywany jest człowiek.

W literaturze przedmiotu odnaleźć można zatem treści, które mogą zachęcać czytelnika do stosowania pochwał, ale są też i takie, które niejako zalecają ostrożność w tym względzie. Niestety tematyka dotycząca chwaleń dzieci nie spotyka się z szerszym zainteresowaniem wśród badaczy. W trakcie poszukiwania opracowań z tego zakresu spotkałam się z niewieloma materiałami naukowymi, zarówno polskojęzycznymi, jak i anglojęzycznymi, na ten temat. Wydaje się zatem, że istnieje potrzeba analizy owej problematyki. Warto spróbować przedstawić choćby to, jaki sposób chwaleń przez rodziców wydaje się najbardziej odpowiedni.

Pochwały wyrażane przez rodziców – jak mądrze chwalić?

Można spotkać się ze stwierdzeniem, że dzieci należy chwalić często¹⁷. Jednak Joanna Faber i Julie King zwróciły uwagę, że wyniki badań oraz obserwacje

---

14 P. Ziółkowski, *Pedagogizacja...*, dz. cyt., s. 106.

15 A. Zajic, *Jak mądrze chwalić dzieci?*, <https://swierszczyk.pl/polecane-artykuly/szkola-dla-rodzicow/jak-madrze-chwalic-dzieci> (01.04.2023).

16 N. Dhingra Paiva, *South Asian Parents' Constructions of Praising Their Children*, „Clinical Child Psychology and Psychiatry” 13 (2008) no. 2, s. 191, <https://doi.org/10.1177/1359104507088342>.

17 B. Dac, *Porady dla rodziców. Chwalenie jest sztuką. Jak skutecznie chwalić?*, http://www.ppp-ryki.home.pl/wp-content/uploads/2020/07/dla_rodzicow_-_pochwaly_1.pdf (11.04.2023).

sugerują, że nie jest istotne, jak często chwali się dziecko, lecz to, w jaki sposób się to robi¹⁸. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu:

Sposób, w jaki chwalimy, nie jest obojętny. Źle sformułowana pochwała może rodzić w dziecku różnego rodzaju napięcia, może prowokować niewłaściwe zachowania (np. pychę, nierealny obraz samego siebie). Nie każda pochwała jest dobra, nie każda powoduje zamierzony przez nas skutek. Często natomiast wywołuje: mieszane uczucia, niechęć do osoby chwalonej, rozżalenie, zniechęcenie, lekceważenie, porównywanie się z innymi, niechęć do działania, rywalizację czy poczucie niesprawiedliwości¹⁹.

Warto zatem przyjrzeć się temu, jakiego rodzaju pochwały nie zaszkodzą dziecku, a wręcz przeciwnie będą służyły jego prawidłowemu rozwojowi.

W sytuacji, kiedy dziecko dostało piątkę z testu i słyszy komunikat: „jesteś taki inteligentny” – wiąże to, że mu się powiodło z wrodzonymi cechami intelektu. Może to skutkować tzw. nastawieniem statycznym, więc takie chwalenie nazywa się statycznym. Dzieci, które mają wspomniane nastawienie, zwykle wybierają mniej skomplikowane zadania, które dają możliwość ich poprawnego i szybkiego rozwiązania, dzięki czemu mogą pokazać swą domniemaną wrodzoną inteligencję. Osoby chwalone za talenty boleśnie przeżywają każdą porażkę, ponieważ uważają, że świadczy to o tym, że straciły swój talent. Z tego powodu psychologowie doradzają chwalenie rozwojowe polegające na docenianiu wysiłku, jaki włożyło się w pracę, a także zaangażowania w nią. Przykładem może być komunikat: „widzę, że się napracowałeś”. Jak wynika z badań Carol Dweck, 90% dzieci, które są chwalone za wysiłek, sięgają potem po trudniejsze testy, przy których mają świadomość, że mogą się wiele nauczyć i podczas kolejnych prób poprawić swoje wyniki. Dzieci z tego rodzaju nastawieniem (rozwojowym) są bardziej zmotywowane, gdyż ciągle są przekonywane, że mają możliwość kontrolowania swych zdolności oraz umiejętności, a także wiedzą, że w każdej chwili mogą się postarać lub zaangażować jeszcze bardziej²⁰. Ponadto, wskazuje się, że chwalenie małych

---

18 J. Faber, J. King, *Jak mówić, żeby maluchy nas słuchały. Poradnik przetrwania dla rodziców dzieci w wieku 2–7 lat*, tłum. B. Horosiewicz, Poznań 2017, s. 161.

19 A. Zajíc, *Jak mądrze chwalić...*, dz. cyt.

20 Akademia Nauki, *Pochwały, które wzmacniają poczucie własnej wartości dziecka*, <https://akademianauki.pl/pochwal-y-ktore-wzmacniaja-poczucie-wlasnej-wartosci-dziecka/> (22.02.2023).

dzieci za to, że są one mądre, sprzyja oszustwom²¹, a pozytywne informacje zwrotne, które chwala dobre wyniki, nie oddziałują na uczenie się zadań motywujących wewnątrznie u dzieci, które mają 10 lat²².

Dobra pochwała powinna opisywać to, co się widzi, być krótka, natychmiastowa, jednoznaczna i prosta. Powinna odnotowywać postępy²³ i nazywać emocje spowodowane postępowaniem dziecka, lecz nie powinna dotyczyć stanu idealnego²⁴. Należy unikać porównań²⁵ i krytyki²⁶, ważne jest także to, by dotyczyła nie tylko rezultatu, lecz przede wszystkim także wysiłku oraz wkładu pracy dziecka²⁷. Należy przy tym odwoływać się do konkretnego zachowania czy wytworu²⁸, a nie osobowości lub wyglądu dziecka²⁹, i pamiętać o tym, by dostosować ją adekwatnie do wieku oraz poziomu percepcji dziecka³⁰.

Oczywiście powyższe określenia zdają się nie wyczerpywać zagadnienia tego, jaka pochwała jest właściwa. Mimo to owe wskazówki mogą okazać się interesujące dla niejednego rodzica. Warto bowiem, aby komunikaty przekazywane dzieciom (w tym pochwały) służyły rozwojowi dziecka, budowały je, a nie niszczyły.

Różne mogą być motywy chwalenia. Kilka lat temu przeprowadzono badania wśród 465 matek co najmniej jednego dziecka mającego od roku do siedmiu lat. Najczęściej matki chwaliły dzieci, aby wyrazić własne emocje, kolejno, by przekazać im informację zwrotną, oddziaływać na samoocenę dzieci, nagradzać je oraz postępować w zgodzie ze swoimi przekonaniem dotyczącymi stosowania pochwał. Duża częstotliwość deklarowania motywacji pozytywnych

---

21 L. Zhao, G. D. Heyman, L. Chen, K. Lee, *Praising Young Children for Being Smart Promotes Cheating*, „Psychological Science” 28 (2017) no. 12, s. 1–3, <https://doi.org/10.1177/0956797617721529>.

22 R. Drews, G. Tani, P. Cardozo, S. Chiviacowsky, *Positive feedback praising good performance does not alter the learning of an intrinsically motivating task in 10-year-old children*, „European Journal Of Human Movement” 45 (2020), s. 1–9, <https://doi.org/10.21134/eurjhm.2020.45.5>.

23 Psychologia przy kawie, *Pochwała. 7 cech dobrej pochwały*, <https://www.psychologiaprzykawie.pl/blog/pochwala> (21.02.2023).

24 A. Juroszek, *Jak chwalić dziecko – cechy dobrej pochwały*, <https://psychologiadziecka.org/jak-chwalic-dziecko-cechy-dobrej-pochwaly/> (02.03.2023).

25 A. Juroszek, *Jak chwalić...*, dz. cyt.

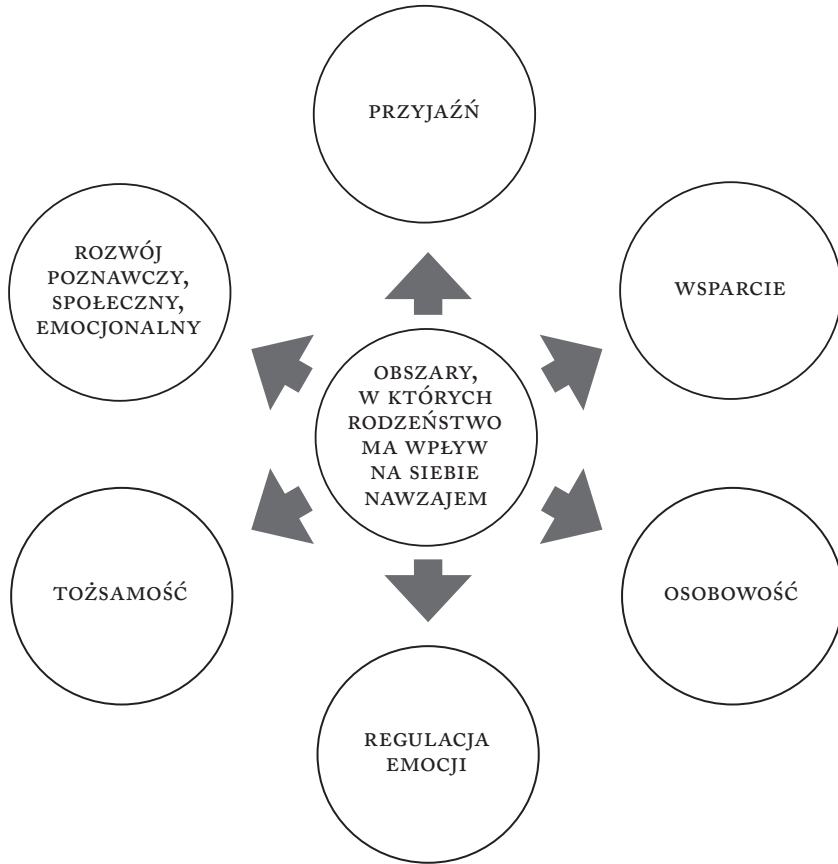
26 B. Dac, *Porady dla rodziców...*, dz. cyt.

27 A. Juroszek, *Jak chwalić...*, dz. cyt.

28 Psychologia przy kawie, *Pochwała...*, dz. cyt.

29 A. Juroszek, *Jak chwalić...*, dz. cyt.

30 B. Dac, *Porady dla rodziców...*, dz. cyt.

Schemat 1. Obszary oddziaływania na siebie rodzeństwa

Źródło: oprac. własne na podstawie: R. Ćwikowski, *Jak budować prawidłowe relacje między rodzeństwem*, <https://rodzina.bialystok.pl/aktualnosci/891/jak-budowac-prawidlowe-relacje-miedzy-rodzenstwem/> (30.03.2023).

dla rozwoju dziecka współistniała z dużą częstotliwością posługiwania się konstruktywnymi sposobami chwalenia³¹. Widać zatem, że motywy stosowania pochwał przez rodzica mogą być różne. Warto jednak przedstawić, jak chwalenie przez matkę lub ojca oddziałuje na relacje między dziećmi.

Relacje między rodzeństwem w obliczu pochwał wyrażanych przez rodziców

Rodzeństwo odgrywa szczególną rolę w życiu człowieka. Świadczą o tym choćby wymieniane w literaturze przedmiotu obszary, w jakich ono na siebie oddziałuje. Kwestię tę obrazuje schemat 1.

Jak można zauważyć, bracia i siostry odgrywają duże znaczenie w życiu człowieka, gdyż wpływają na rodzeństwo w kwestii tożsamości, samoregulacji emocji, osobowości, wsparcia, przyjaźni czy rozwoju społecznego, poznawczego oraz emocjonalnego³². Dobrze oczywiście, aby owo oddziaływanie miało charakter pozytywny. Zdaje się, że sprzyjać temu mogą bliskie relacje pomiędzy rodzeństwem. Warto zatem omówić, czy pochwały wyrażane przez rodziców mogą w jakiś sposób oddziaływać na relacje braci i sióstr.

Rodzic mający dwoje lub więcej dzieci może czuć pokusę chwalenia poprzez porównywanie. Może on wzmacniać ego starszego kosztem młodszego. Wydaje się, że pewne komunikaty nie zaszkodzą, bo – jak się sądzi – przecież małe dziecko nie rozumie jeszcze, gdy mówimy do starszego, że umie jeść tak czysto, nie tak jak młodsze rodzeństwo, które podczas posiłku robi wiele bałaganu. Problem jednak w tym, by młody człowiek nie uważał, że rodzic jest z niego dumny kosztem porażek innych. Nie jest dobrze, żeby dziecko czuło zagrożenie, kiedy obserwuje osiągnięcia rodzeństwa, które szybko dorasta³³. Zdawać się może, że takowe poczucie zagrożenia może prowadzić do konfliktów w relacji między rodzeństwem.

---

31 A. Szymanik-Kostrzewska, P. Michalska, *Motywacje do chwalenia a wybrane sposoby chwalenia małych dzieci przez matki. Raport z badań*, „Polskie Forum Psychologiczne” 26 (2021) nr 1, s. 19, 29, <https://doi.org/10.34767/PFP.2021.01.01>.

32 R. Ćwikowski, *Jak budować prawidłowe relacje między rodzeństwem*, <https://rodzina.bialystok.pl/aktualnosci/891/jak-budowac-prawidlowe-relacje-miedzy-rodzenstwem/> (30.03.2023).

33 J. Faber, J. King, *Jak mówić...*, dz. cyt., s. 181.

Zdaniem Faber i King lepiej jest jedynie opisywać działania, wysiłek, postępy dziecka oraz jego oddziaływanie na innych. Przykładowo można powiedzieć dziecku: „Sam potrafisz włożyć buty. Wydaje mi się, że wiem, kto nauczy Antosia, jak wiązać sznurówki, gdy nieco podrośnie”. Dzięki takim słowom można zobaczyć w sobie nie rywala, lecz osobę, która może uczyć czegoś młodszego rodzeństwo³⁴. Rodzic chce, by dziecko wyrosło na dobrego człowieka i lubi zachęcać je do pomocy innym. Nie można jednak oceniać charakteru małego człowieka, lecz należy ograniczyć się do opisywania. Zamiast mówić córce, że jest najlepszą starszą siostrą, można powiedzieć, że młodszy brat lubi, kiedy ona wydaje takie zabawne dźwięki, co widać po jego szerokim uśmiechu³⁵. Wydaje się zatem, że nie chodzi o to, aby nie chwalić dzieci, lecz raczej o to, w jaki sposób formułuje się owe pochwały.

Zakończenie

Zauważanie pozytywnych zachowań nie jest łatwe, gdyż umysł człowieka jest skonstruowany w taki sposób, że łatwiej oraz szybciej znajduje negatywne strony. Do dostrzegania tego, co pozytywne potrzeba świadomego wysiłku, a także uwagi, modyfikacji sposobu myślenia oraz funkcjonowania. Niezbędne są także ćwiczenia i systematyczność. Pochwały jednak budują pozytywną samoocenę, wskazują, jakie zachowanie jest pożądane, właściwe i akceptowane ze strony dorosłych, motywują dziecko do działania oraz utrwalają te zachowania, które u dziecka występują sporadycznie. Kwestie te wydają się zachęcać do stosowania pochwał wobec najmłodszych. Żeby jednak chwalenie było wzmacniające dla dziecka, musi być właściwe³⁶.

Pomimo tego, że pochwała może kojarzyć się z czymś pozytywnym, ważne jest, aby zwracać uwagę na sposób chwalenia. Choćby w kontekście dzieci wydaje się, że niewłaściwe chwalenie przez rodziców może oddziaływać na pogorszenie relacji między rodzeństwem (na przykład wskutek poczucia zagrożenia ze strony rodzeństwa). Warto zatem, aby rodzice zapoznawali się z cechami dobrej pochwały i starali się chwalić dzieci w sposób, który nie

---

34 J. Faber, J. King, *Jak mówić...*, dz. cyt., s. 182.

35 J. Faber, J. King, *Jak mówić...*, dz. cyt., s. 168.

36 B. Dac, *Porady dla rodziców...*, dz. cyt.

będzie wpływał na nie negatywnie. Ponadto cenne mogą okazać się badania dotyczące omawianej problematyki, gdyż dzięki ich wynikom będzie można lepiej poznać to zagadnienie.

Abstrakt

Oddziaływanie pochwał wyrażanych przez rodziców na relacje pomiędzy rodzeństwem

Słowo „pochwała” kojarzy się przeważnie z czymś przyjemnym i pozytywnym. Nie ma w tym nic dziwnego, bowiem pochwały mogą motywować do działania i być miłe dla osoby, która jest ich adresatem. Wydaje się zatem, że chwalenie dzieci przez rodziców nie wiąże się z żadnego rodzaju zagrożeniem. Czy na pewno jednak tak jest? Artykuł dotyczy problematyki związanej z wychowaniem, a dokładniej skupia uwagę na oddziaływaniu pochwał ze strony rodziców na relacje między dziećmi. Poruszona została tu między innymi kwestia tego, czym jest pochwała, a także to, jakie może mieć ona konsekwencje dla relacji pomiędzy braćmi i siostrami. To, w jaki sposób rodzice odnoszą się do swoich dzieci, jakich używają komunikatów między innymi podczas chwalenia, wydaje się ważne w kwestii formowania relacji na poziomie rodzice – dzieci, a także relacji między rodzeństwem.

Słowa kluczowe: pochwała, rodzice, dzieci, relacje, rodzeństwo

Abstract

The impact of praise expressed by parents on relationships between siblings

The word „praise” is usually associated with something pleasant and positive. There is nothing strange about it, because praise can motivate to act and be nice to the person who receives it. It seems, therefore, that praising children by parents does not involve any kind of threat. But is it really so? The article deals with the issues related to upbringing, and more specifically the impact of praise from parents on relationships between children. Among other things, the issue of what praise is and what consequences it can have for the relationship between brothers and sisters was raised here. The way parents relate to their children, what messages they use, among others, when praising, seems to be important in the formation of the parent-child relationship, but also the relationship between siblings.

Keywords: praise, parents, children, relationships, siblings

Bibliografia

- Akademia Nauki, *Pochwały, które wzmacniają poczucie własnej wartości dziecka*, <https://akademianauki.pl/pochwały-które-wzmacniają-poczucie-własnej-wartosci-dziecka/> (22.02.2023).
- Bober-Dobosz J., *Uzależnienie od pochwał wśród dzieci i młodzieży*, w: *Uzależnienia wśród dzieci i młodzieży. Wybrane problemy*, red. W. Walc, Rzeszów 2016, s. 80–86.
- Ćwikowski R., *Jak budować prawidłowe relacje między rodzeństwem*, <https://rodzina.bialystok.pl/aktualnosci/891/jak-budowac-prawidlowe-relacje-miedzy-rodzenstwem/> (30.03.2023).
- Dac B., *Porady dla rodziców. Chwalenie jest sztuką. Jak skutecznie chwalić?*, http://www.ppp-ryki.home.pl/wp-content/uploads/2020/07/dla_rodzicow_-_pochwaly_1.pdf (11.04.2023).
- Dhingra Paiva N., *South Asian Parents' Constructions of Praising Their Children*, „Clinical Child Psychology and Psychiatry” 13 (2008) no. 2, s. 191–207, <https://doi.org/10.1177/1359104507088342>.
- Drews R., Tani G., Cardozo P., Chiviacosky S., *Positive feedback praising good performance does not alter the learning of an intrinsically motivating task in 10-year-old children*, „European Journal Of Human Movement” 45 (2020), s. 1–9, <https://doi.org/10.21134/eurjhm.2020.45.5>.
- Faber J., King J., *Jak mówić, żeby maluchy nas słuchały. Poradnik przetrwania dla rodziców dzieci w wieku 2–7 lat*, tłum. B. Horosiewicz, Poznań 2017.
- Firestone R. W., *Nietoksyczne rodzicielstwo. Jak mądrze wychowywać dzieci*, tłum. I. Szyszkowska-Andruszko, Warszawa 2007.
- Pochwała*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/pochwala-%E6.html> (21.02.2023).
- Juroszek A., *Jak chwalić dziecko – cechy dobrej pochwały*, <https://psychologiadziecka.org/jak-chwalic-dziecko-cechy-dobrej-pochwaly/> (02.03.2023).
- Leki A., *Słowo – najważniejsze narzędzie ludzkiej komunikacji. O wielkiej sile ludzkich słów, o kulturze wypowiedzi oraz o tym, czy język medyczny powinien budzić w nas lęk opowiada ks. prof. dr hab. Wiesław Przyczyna*, <https://www.apchor.pl/2018/05/07/Slovo-najwazniejsze-narzedzie-ludzkiej-komunikacji> (27.12.2022).
- Mastalski J., *Jak dobrze wychować dziecko?*, Kraków 2012.
- Pochwała*, w: *Wielki słownik języka polskiego*, red. P. Źmigrodzki, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/32063/pochwala> (21.02.2023).

- Psychologia przy kawie, *Pochwała. 7 cech dobrej pochwały*, <https://www.psychologia-przykawie.pl/blog/pochwala> (21.02.2023).
- Szymanik-Kostrzewska A., Michalska P., *Motywacje do chwaleń a wybrane sposoby chwaleń małych dzieci przez matki. Raport z badań*, „Polskie Forum Psychologiczne” 26 (2021) nr 1, s. 9–29, <https://doi.org/10.34767/PFP.2021.01.01>.
- Uniwersalny słownik języka polskiego* PWN, red. S. Dubisz, Warszawa 2006.
- Woryna C., *Dlaczego pochwała jest taka ważna? Dlaczego jej tak potrzebujemy?*, <https://deon.pl/inteligentne-zycie/dlaczego-pochwala-jest-taka-wazna-dlaczego-jej-tak-potrzebujemy,1580441> (23.02.2023).
- Woźniak-Zapór M., *Fake news – niebezpieczeństwo w mediach*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” (2017) nr 4, s. 99–108.
- Zajic A., *Jak mądrze chwalić dzieci?*, <https://swierszczyk.pl/polecane-artykuly/szkola-dla-rodzicow/jak-madrze-chwalic-dzieci> (01.04.2023).
- Zhao L., Heyman G. D., Chen L., Lee K., *Praising Young Children for Being Smart Promotes Cheating*, „Psychological Science” 28 (2017) no. 12, s. 1–3, <https://doi.org/10.1177/0956797617721529>.
- Ziółkowski P., *Pedagogizacja rodziców. Potrzeby i uwarunkowania*, Bydgoszcz 2016.